Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 8 czerwca 2017 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Obywatelstwo Unii — Artykuł 21 TFUE — Swoboda przemieszczania się i pobytu w państwach członkowskich — Obywatel posiadający jednocześnie obywatelstwo państwa członkowskiego zamieszkania i państwa członkowskiego urodzenia — Zmiana nazwiska w państwie członkowskim urodzenia poza zwykłym pobytem — Nazwisko odpowiadające nazwisku rodowemu — Wniosek o wpisanie tego nazwiska do akt stanu cywilnego państwa członkowskiego zamieszkania — Oddalenie tego wniosku — Powód — Brak nabycia nazwiska podczas zwykłego pobytu — Istnienie w prawie krajowym innych procedur w celu uznania tego samego nazwiska

W sprawie C-541/15

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Amtsgericht Wuppertal (sąd rejonowy w Wuppertalu, Niemcy) postanowieniem z dnia 24 września 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 16 października 2015 r., w postępowaniu zainicjowanym przez:

Mircei Floriana Freitaga

przy udziale:

Angeli Freitag,

Viki Pavela,

Stadt Wuppertal,

Oberbürgermeister der Stadt Wuppertal,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: M. Ilešič, prezes izby, A. Prechal, A. Rosas (sprawozdawca), C. Toader i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: R. Schiano, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 września 2016 r.,

* Język postępowania: niemiecki.

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu rządu niemieckiego przez M. Hellmanna, T. Henzego oraz J. Mentgen, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandesa, M. Figueireda oraz M. Castelo-Branco, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu rumuńskiego przez A. Wellman oraz R.H. Radu, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez E. Montaguti oraz G. von Rintelena, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 24 listopada 2016 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 18 i 21 TFUE.

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania zainicjowanego przez Mirceę Floriana Freitaga, a dotyczącego uznania w Niemczech oraz zapisu w rejestrze stanu cywilnego zmiany nazwiska na nazwisko nabyte zgodnie z prawem w Rumunii.

Ramy prawne

Istotne dla sprawy przepisy ustawy wprowadzającej kodeks cywilny

3 Artykuł 5 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (ustawy wprowadzającej kodeks cywilny) z dnia 21 września 1994 r. (BGB1. 1994 I, s. 2494, sprostowanie BGBl. 1997 I, s. 1061) w brzmieniu obowiązującym w czasie właściwym dla okoliczności faktycznych sprawy w postępowaniu głównym (zwanej dalej „EGBGB"), zatytułowany „Status osobowy", w ust. 1 zdania pierwsze i drugie stanowi:

„Jeżeli czyni się odesłanie do prawa państwa, którego obywatelstwo posiada dana osoba, a posiada ona obywatelstwo kilku państw, to stosuje się prawo tego państwa, z którym osoba ta jest najmocniej związana, w szczególności poprzez zwykłe miejsce zamieszkania lub przebieg swojego życia. Jeżeli osoba ta jest również obywatelem Niemiec, to prawo to ma pierwszeństwo".

4 Artykuł 10 EGBGB, zatytułowany „Nazwisko", w ust. 1 stanowi:

„Nazwisko osoby określane jest na podstawie prawa państwa, którego jest ona obywatelem".

5 Artykuł 48 EGBGB, zatytułowany „Wybór nazwiska nabytego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej", stanowi:

„Jeżeli nazwisko danej osoby podlega prawu niemieckiemu, to może ona w drodze oświadczenia złożonego w urzędzie stanu cywilnego wybrać nazwisko, które zostało nabyte podczas zwykłego pobytu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej i które zostało tam wpisane do akt stanu cywilnego, o ile nie stoi to w jawnej sprzeczności z istotnymi zasadami prawa niemieckiego. Wybór nazwiska ma skutek wsteczny od momentu dokonania wpisu w aktach stanu cywilnego innego państwa

członkowskiego, chyba że osoba wyraźnie oświadczy, iż wybór nazwiska ma odnosić skutki tylko na przyszłość. Oświadczenie musi być urzędowo poświadczone lub sporządzone w formie dokumentu urzędowego […]”.

Ustawa o zmianie nazwisk

6 W prawie niemieckim zmiana nazwiska podlega prawu publicznemu, a mianowicie procedurze przewidzianej w Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen (NamÄndG) (ustawie o zmianie nazwisk i imion) z dnia 5 stycznia 1938 r. (RGBl. 1938 I, s. 9), zmienionej art. 54 ustawy z dnia 17 grudnia 2008 r. (BGBl. 2008 I, s. 2586) (zwanej dalej „ustawą o zmianie nazwisk”).

7 Paragraf 1 ustawy o zmianie nazwisk brzmi następująco:

„Nazwisko obywatela niemieckiego lub bezpaństwowca posiadającego stałe miejsce zamieszkania lub zwykłe miejsce zamieszkania [w Niemczech] może zostać zmienione na wniosek”.

8 Paragraf 3 ust. 1 tej ustawy stanowi:

„Zmiany nazwiska można dokonać wyłącznie wtedy, gdy istotny powód uzasadnia taką zmianę”.

9 Zgodnie z § 3 ust. 2 ustawy o zmianie nazwisk okoliczności sprawy istotne dla wydania decyzji powinny być oceniane z urzędu.

10 Na podstawie § 5 ust. 1 ustawy o zmianie nazwisk wniosek o zmianę nazwiska należy złożyć do organu administracyjnego niższego rzędu w okręgu, w którym wnioskodawca ma miejsce zamieszkania lub pobytu.

11 Punkt 27 ust. 1 Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen (NamÄndVw) (ogólnego rozporządzenia administracyjnego w sprawie ustawy o zmianie nazwisk i imion) z dnia 11 sierpnia 1980 r., ostatnio zmienionego rozporządzeniem administracyjnym z dnia 11 lutego 2014 r. (BAnz. AT z dnia 18 lutego 2014 r., B2) (zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie ustawy o zmianie nazwisk”), ma następujące brzmienie:

„Nazwiska osób regulowane są szczegółowo i co do zasady wyczerpująco przez właściwe przepisy prawa cywilnego. Zmiana nazwiska, która podlega publicznemu prawu administracyjnemu, ma na celu usunięcie niekorzystnych skutków w indywidualnym przypadku. Powinna mieć ona wyjątkowy charakter. W konsekwencji należy przede wszystkim ustalić, czy zamierzony cel nie może zostać osiągnięty w drodze oświadczenia o zmianie nazwiska na podstawie prawa cywilnego lub w drodze postanowienia sądu opiekuńczego”.

12 Punkt 28 tego rozporządzenia stanowi:

„Zmiany nazwiska można dokonać wyłącznie wtedy, gdy istotny powód uzasadnia taką zmianę. Istotny powód występuje wówczas, gdy prawnie uzasadniony interes wnioskodawcy […] w zmianie nazwiska przeważa nad ewentualnie przeciwnymi prawnie uzasadnionymi interesami innych zainteresowanych […] oraz nad wynikającymi z przepisów ustawowych zasadami dotyczącymi nazwisk, do których należą porządkowa funkcja społeczna nazwiska oraz interes publiczny w zachowaniu dotychczasowego nazwiska […]”.

13 Punkt 31 rzeczonego rozporządzenia stanowi:

„Jeżeli wyważenie interesów dokonane zgodnie z pkt 28 wykazuje przewagę prawnie uzasadnionego interesu wnioskodawcy w zmianie nazwiska i istnieje w związku z tym istotny powód zmiany jego nazwiska, wniosek należy co do zasady uwzględnić. Okoliczności uwzględnione już przy wyważaniu interesów w celu wykazania istnienia istotnego powodu nie mogą być następnie brane pod uwagę jako kryteria uznaniowe. Jeżeli nie istnieje istotny powód uzasadniający zmianę nazwiska, wniosek należy oddalić".

14 Punkt 49 rozporządzenia w sprawie ustawy o zmianie nazwisk przewiduje:

„Jeżeli obywatel niemiecki, który posiada również obywatelstwo innego państwa, nosi, zgodnie z prawem owego innego państwa, inne nazwisko niż to, które powinien nosić zgodnie z prawem obowiązującym na terytorium, na którym ma zastosowanie ustawa, taka niejasność w zakresie nazwiska może zostać usunięta poprzez zmianę nazwiska noszonego na terytorium, na którym ma zastosowanie ustawa, na nazwisko noszone zgodnie z prawem owego innego państwa. Jeżeli natomiast odstąpiono od stosowania tego innego nazwiska, należy skierować zainteresowanego do organów owego innego państwa członkowskiego, którego posiada on również obywatelstwo".

15 Jeżeli właściwy organ administracyjny odmawia zmiany nazwiska, przeciwko takiej decyzji przysługują administracyjne środki zaskarżenia. Jeżeli natomiast właściwy organ administracyjny uwzględnia wniosek o zmianę nazwiska, dopilnowuje on, aby zmiana nazwiska została zaktualizowana lub stwierdzona w aktach stanu cywilnego.

Okoliczności sporu w postępowaniu głównym i pytanie prejudycjalne

16 Wnioskodawca w postępowaniu głównym urodził się w dniu 25 kwietnia 1986 r. w Rumunii pod nazwiskiem Pavel. Jest on dzieckiem obywateli rumuńskich Angeli Freitag i Viki Pavela i posiada obywatelstwo rumuńskie.

17 Jego rodzice rozwiedli się, a matka zawarła ponownie związek małżeński z obywatelem niemieckim o nazwisku Freitag.

18 Na mocy orzeczenia sądowego z dnia 21 maja 1997 r. pan Freitag przysposobił wnioskodawcę w postępowaniu głównym, który nabył w ten sposób obywatelstwo niemieckie i od tej pory nosi nazwisko Freitag.

19 Decyzją rady powiatowej w Braszowie (Rumunia) z dnia 9 lipca 2013 r. nazwisko wnioskodawcy w postępowaniu głównym zostało na jego wniosek ponownie zmienione na Pavel. W trakcie postępowania w sprawie zmiany nazwiska w Rumunii wnioskodawca w postępowaniu głównym miał zwykłe miejsce pobytu w Niemczech.

20 Następnie zwrócił się on do Standesamt der Stadt Wuppertal (urzędu stanu cywilnego w Wuppertalu, Niemcy), przedkładając swój nowy rumuński paszport wystawiony na nazwisko Pavel, i wniósł o uznanie zmiany nazwiska również na gruncie prawa niemieckiego oraz o odpowiednie uzupełnienie wpisu w aktach stanu cywilnego.

21 Urząd stanu cywilnego w Wuppertalu i Oberbürgermeister der Stadt Wuppertal (burmistrz Wuppertalu), działający jako niższy organ kontroli stanu cywilnego, przedłożyli sprawę do oceny Amtsgericht Wuppertal (sądowi rejonowemu w Wuppertalu) w związku z wątpliwościami dotyczącymi możliwości dokonania kolejnego wpisu w aktach stanu cywilnego.

22 Zdaniem sądu odsyłającego, skoro wnioskodawca w postępowaniu głównym miał w czasie trwania w Rumunii postępowania w sprawie zmiany nazwiska zwykłe miejsce pobytu w Niemczech, zastosowanie art. 48 EGBGB nie jest możliwe, ponieważ przepis ten uzależnia prawo wyboru, poprzez złożenie oświadczenia w urzędzie stanu cywilnego, nazwiska nabytego w innym państwie członkowskim Unii od warunku, aby przedmiotowe nazwisko zostało nabyte podczas zwykłego pobytu w owym innym państwie członkowskim, który to warunek nie został spełniony w niniejszym przypadku.

23 Sąd odsyłający wskazuje, że zastosowanie w drodze analogii art. 48 EGBGB nie jest również możliwe. Z dokumentów dotyczących procedury legislacyjnej wynika, że ustawodawca zamierzał w szczególności wdrożyć wymogi określone w wyroku z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul (C-353/06, EU:C:2008:559), oraz że miał on świadomość, iż przepis ten nie obejmuje wszystkich możliwych sytuacji dotyczących rozbieżności w nazwiskach.

24 W konsekwencji sąd odsyłający zastanawia się, czy art. 18 i 21 TFUE nakładają obowiązek uznania zmiany nazwiska dokonanej w innym państwie członkowskim, gdy zainteresowany nie ma miejsca zwykłego pobytu w owym innym państwie członkowskim, jednak ze względu na swe podwójne obywatelstwo posiada innego rodzaju powiązanie z tym państwem.

25 W tych okolicznościach Amtsgericht Wuppertal (sąd rejonowy w Wuppertalu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 18 i 21 TFUE należy interpretować w ten sposób, że organy państwa członkowskiego są zobowiązane do uznania zmiany nazwiska obywatela tego państwa, jeżeli jest on jednocześnie obywatelem innego państwa członkowskiego i w tym państwie członkowskim na skutek zmiany nazwiska, która nie jest związana ze zmianą statusu na gruncie prawa rodzinnego, (ponownie) nabył swe pierwotne nazwisko uzyskane w związku z urodzeniem, jakkolwiek nabycie nazwiska nie odbyło się podczas zwykłego pobytu tego obywatela w owym innym państwie członkowskim i zostało dokonane na jego wniosek?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

Uwagi wstępne

26 Tytułem wstępu należy wskazać, że sąd odsyłający – zmierzając poprzez swoje pytanie do ustalenia, czy art. 18 i 21 TFUE stoją na przeszkodzie temu, aby właściwe organy państwa członkowskiego mogły odmówić uznania nazwiska nabytego zgodnie z prawem przez obywatela tego państwa członkowskiego w innym państwie członkowskim, którego obywatelstwo również posiada, podczas gdy nie miał on w tym innym państwie członkowskim zwykłego miejsca zamieszkania – opiera się na art. 48 EGBGB.

27 Należy zauważyć, że we wniosku sąd odsyłający wspomina również o tym, że istnieje – co podkreślają także rząd niemiecki i Komisja Europejska – odrębna procedura prawa publicznego, przewidziana ustawą o zmianie nazwisk i pozwalająca na złożenie do właściwego organu administracyjnego wniosku o zmianę nazwiska.

28 Ta procedura w trybie ustawy o zmianie nazwisk ma zdaniem rządu niemieckiego zastosowanie w sytuacji takiej jak sytuacja wnioskodawcy w postępowaniu głównym, ponieważ nawet jeżeli art. 48 EGBGB co do zasady stosuje się do tego wnioskodawcy, to jednak wnioskodawca ów nie spełnia wymaganej przez ten przepis przesłanki zwykłego pobytu w innym państwie członkowskim. Zdaniem rządu niemieckiego procedura w trybie ustawy o zmianie nazwisk pozwala osobie znajdującej się

w sytuacji porównywalnej z sytuacją wnioskodawcy w postępowaniu głównym na uzyskanie prawa do noszenia nazwiska otrzymanego na podstawie prawa innego państwa członkowskiego poprzez złożenie stosownego wniosku do właściwego organu administracyjnego.

29 W ramach procedury współpracy między sądami krajowymi i Trybunałem zadaniem Trybunału jest udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał musi w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania (zob. w szczególności wyrok z dnia 19 września 2013 r., Betriu Montull, C-5/12, EU:C:2013:571, pkt 40).

30 W tym stanie rzeczy pytanie postawione przez sąd odsyłający należy rozumieć w ten sposób, że zmierza ono zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 18 i 21 TFUE trzeba dokonywać w taki sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by urząd stanu cywilnego państwa członkowskiego mógł odmówić uznania i wpisania do akt stanu cywilnego nazwiska nabytego zgodnie z prawem przez obywatela tego państwa członkowskiego w innym państwie członkowskim, którego obywatelstwo również posiada, i które to nazwisko odpowiada jego nazwisku rodowemu, na podstawie przepisu prawa krajowego uzależniającego możliwość domagania się takiego zapisu poprzez złożenie oświadczenia w urzędzie stanu cywilnego od przesłanki nabycia tego nazwiska podczas zwykłego pobytu w tym innym państwie członkowskim, podczas gdy inne przepisy prawa krajowego pozwalają temu samemu obywatelowi na złożenie wniosku o zmianę nazwiska do innego organu, któremu przy rozpatrywaniu tego wniosku przysługują uprawnienia dyskrecjonalne.

31 Należy dodać, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału art. 21 TFUE obejmuje nie tylko prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich, lecz również zakaz wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową. W konsekwencji sytuację wnioskodawcy w postępowaniu głównym należy zbadać w świetle tego jedynie przepisu (wyrok z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 65; zob. analogicznie wyrok z dnia 2 czerwca 2016 r., Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, pkt 34).

W przedmiocie zakresu stosowania prawa Unii

32 Na wstępie należy ustalić, czy sytuacja wnioskodawcy w postępowaniu głównym mieści się w przedmiotowym zakresie zastosowania prawa Unii, a w szczególności norm, które dotyczą wykonywania przez obywatela Unii przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się i które zakazują dyskryminacji.

33 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że chociaż na obecnym etapie rozwoju prawa Unii przepisy regulujące zapis nazwiska w aktach stanu cywilnego należą do kompetencji państw członkowskich, państwa te są jednak zobowiązane do wykonywania omawianej kompetencji zgodnie z prawem Unii, a w szczególności z postanowieniami traktatu FUE dotyczącymi przyznanej każdemu obywatelowi Unii swobody przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich (wyroki: z dnia 2 października 2003 r., Garcia Avello, C-148/02, EU:C:2003:539, pkt 25; z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, pkt 16; z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 38, 39; z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 63; a także z dnia 2 czerwca 2016 r., Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, pkt 32).

34 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w przypadku osób będących obywatelami jednego państwa członkowskiego i przebywających legalnie na terytorium innego państwa członkowskiego istnieje związek z prawem Unii (wyrok z dnia 2 października 2003 r., Garcia Avello, C-148/02, EU:C:2003:539,

pkt 27). Tak jest w sytuacji wnioskodawcy w postępowaniu głównym, który posiada obywatelstwo rumuńskie i przebywa na terytorium Republiki Federalnej Niemiec, której obywatelstwo również posiada.

W przedmiocie istnienia ograniczenia swobodnego przemieszczania się w rozumieniu art. 21 TFUE

35 Należy przypomnieć, że Trybunał wielokrotnie orzekał, iż uregulowanie krajowe, które stawia w gorszej sytuacji niektórych obywateli danego kraju z tego tylko powodu, że skorzystali oni ze swobody przemieszczania się i pobytu w innym państwie członkowskim, stanowi ograniczenie swobód gwarantowanych każdemu obywatelowi Unii przez art. 21 ust. 1 TFUE (wyroki: z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, pkt 21; z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 53; z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 68; a także z dnia 2 czerwca 2016 r., Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, pkt 36).

36 Z orzecznictwa Trybunału wynika również, że odmowa uznania przez organy państwa członkowskiego nazwiska obywatela tego państwa – który skorzystał z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się i posiada również obywatelstwo innego państwa członkowskiego – w brzmieniu określonym w tym ostatnim państwie członkowskim, może ograniczać wykonywanie ustanowionego w art. 21 TFUE prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich. Rozbieżność pomiędzy dwoma nazwiskami stosowanymi w odniesieniu do tej samej osoby może bowiem prowadzić do nieporozumień i niedogodności (zob. podobnie wyrok z dnia 2 czerwca 2016 r., Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, pkt 37).

37 W tej kwestii należy przypomnieć, że wiele czynności życia codziennego zarówno w dziedzinie publicznej, jak i w dziedzinie prywatnej wymaga przedstawienia dowodu własnej tożsamości, a ponadto, w wypadku rodziny, dowodu związków rodzinnych istniejących między różnymi jej członkami (wyroki: z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 73; a także z dnia 2 czerwca 2016 r., Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, pkt 43).

38 Po stronie obywatela posiadającego obywatelstwo dwóch państw członkowskich, jak ma to miejsce w przypadku wnioskodawcy w postępowaniu głównym, istnieje bez wątpienia konkretne ryzyko – z powodu posiadania dwóch nazwisk, mianowicie Pavel i Freitag – konieczności wyeliminowania wątpliwości co do jego tożsamości oraz autentyczności przedstawianych przez niego dokumentów lub prawdziwości zawartych w nich danych, co, jak stwierdził Trybunał, jest okolicznością mogącą stanowić przeszkodę w wykonywaniu prawa ustanowionego w art. 21 TFUE (zob. wyroki: z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 70; z dnia 2 czerwca 2016 r., Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, pkt 40).

39 W konsekwencji odmowa ze strony urzędu stanu cywilnego państwa członkowskiego uznania i wpisania do akt stanu cywilnego nazwiska nabytego zgodnie z prawem przez obywatela tego państwa członkowskiego w innym państwie członkowskim, którego obywatelstwo również posiada, na podstawie przepisu prawa krajowego uzależniającego możliwość domagania się takiego wpisu poprzez złożenie oświadczenia w urzędzie stanu cywilnego od przesłanki nabycia tego nazwiska podczas zwykłego pobytu w tym innym państwie członkowskim, może ograniczać wykonywanie ustanowionego w art. 21 TFUE prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich.

40 Rząd niemiecki podkreśla jednak, że skoro prawo niemieckie obejmuje inne podstawy prawne w celu dokonania zmiany nazwiska na wniosek zainteresowanego, a mianowicie właściwe przepisy ustawy o zmianie nazwisk, to w swobodnym przemieszczaniu się osób nie istnieje przeszkoda, która mogłaby

powstać w wyniku rozbieżności w nazwiskach. O ile bowiem § 3 ust. 1 ustawy o zmianie nazwisk uzależnia taką zmianę od warunku, że ową zmianę uzasadnia istotny powód, o tyle z pkt 49 rozporządzenia w sprawie ustawy o zmianie nazwisk wynika zdaniem tego rządu, że powodem takim może być wyeliminowanie rozbieżności w nazwiskach w przypadku obywateli niemieckich posiadających podwójne obywatelstwo. Tak więc w sytuacji takiej jak ta w sprawie w postępowaniu głównym zainteresowany może uzyskać zmianę nazwiska zgodnie z prawem przyjętego w innym państwie członkowskim, składając w trybie ustawy o zmianie nazwisk wniosek do właściwego organu administracji.

41 W tej kwestii należy zauważyć, że aby niemieckie uregulowanie w sprawie nazwiska, traktowane jako całość, mogło zostać uznane za zgodne z prawem Unii, konieczne jest, by przepisy lub postępowanie krajowe umożliwiające złożenie wniosku o zmianę nazwiska nie czyniły niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym wykonywania uprawnień przyznanych w art. 21 TFUE. Z punktu widzenia prawa Unii co do zasady jest mało istotne, na podstawie jakiego przepisu lub jakiej wewnętrznej procedury wnioskodawca może dochodzić swoich praw związanych z jego nazwiskiem.

42 Wobec braku uregulowania Unii w dziedzinie zmiany nazwiska to do wewnętrznego porządku prawnego każdego z państw członkowskich należy bowiem określenie szczegółowych zasad przewidzianych prawem krajowym i służących zapewnieniu ochrony praw jednostek wywodzonych z prawa Unii, przy czym, po pierwsze, zasady te nie mogą być mniej korzystne aniżeli te służące realizacji praw wywodzonych z krajowego porządku prawnego (zasada równoważności) oraz, po drugie, nie mogą one uczynić wykonywania w praktyce praw przyznanych przez porządek prawny Unii niemożliwym ani nadmiernie utrudnionym (zasada skuteczności) (zob. w szczególności analogicznie wyroki: z dnia 12 września 2006 r., Eman i Sevinger, C-300/04, EU:C:2006:545, pkt 67; z dnia 3 lipca 2014 r., Kamino International Logistics i Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 i C-130/13, EU:C:2014:2041, pkt 75; a także z dnia 8 marca 2017 r., Euro Park Service, C-14/16, EU:C:2017:177, pkt 36).

43 Do sądu krajowego należy dokonanie oceny, czy możliwe jest wdrożenie przez ów sąd praw przyznanych przez art. 21 TFUE oraz przyznanie prawa do uznania nazwiska nabytego w okolicznościach takich jak te w sprawie w postępowaniu głównym lub, jeśli jest taka konieczność, skorzystanie przez wnioskodawcę w postępowaniu głównym z procedury prawa publicznego przewidzianej w ustawie o zmianie nazwisk.

44 Jak wskazano w pkt 40 niniejszego wyroku, rząd niemiecki twierdzi, że wyeliminowanie rozbieżności w nazwiskach stanowi „poważny powód” w rozumieniu § 3 ust. 1 ustawy o zmianie nazwisk. Ponadto wykonywanie praw przez obywatela takiego jak wnioskodawca w postępowaniu głównym na podstawie art. 21 TFUE nie może podlegać zakwestionowaniu w wyniku uprawnień dyskrecjonalnych przysługujących właściwym organom niemieckim.

45 W tej kwestii należy zaznaczyć, że takie uprawnienia dyskrecjonalne powinny być przez właściwe organy wykonywane w sposób zapewniający pełną skuteczność art. 21 TFUE.

46 W szczególności konieczne jest, by procedura istniejąca w prawie niemieckim i mająca na celu umożliwienie zmiany nazwiska mogła zagwarantować, że istnienie „poważnego powodu” mogło zostać uwzględnione w okolicznościach takich jak okoliczności sprawy w postępowaniu głównym, gdy zainteresowany wykazuje z innym państwem członkowskim, w którym nabył nazwisko, związek inny niż zwykły pobyt – na przykład obywatelstwo – co umożliwi uznanie nazwiska nabytego w innym państwie członkowskim.

47 Na postawione pytanie należy zatem udzielić następującej odpowiedzi: wykładni art. 21 TFUE należy dokonywać w ten sposób, że postanowienie to stoi na przeszkodzie temu, by urząd stanu cywilnego państwa członkowskiego mógł odmówić uznania i wpisania do akt stanu cywilnego nazwiska nabytego zgodnie z prawem przez obywatela tego państwa członkowskiego w innym państwie członkowskim,

którego obywatelstwo również posiada, i które to nazwisko odpowiada jego nazwisku rodowemu, na podstawie przepisu prawa krajowego uzależniającego możliwość uzyskania takiego wpisu poprzez złożenie oświadczenia w urzędzie stanu cywilnego od przesłanki nabycia tego nazwiska podczas zwykłego pobytu w tym innym państwie członkowskim, chyba że w prawie krajowym istnieją inne przepisy umożliwiające skuteczne uznanie tego nazwiska.

W przedmiocie kosztów

48 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 21 TFUE należy dokonywać w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by urząd stanu cywilnego państwa członkowskiego mógł odmówić uznania i wpisania do akt stanu cywilnego nazwiska nabytego zgodnie z prawem przez obywatela tego państwa członkowskiego w innym państwie członkowskim, którego obywatelstwo również posiada, i które to nazwisko odpowiada jego nazwisku rodowemu, na podstawie przepisu prawa krajowego uzależniającego możliwość uzyskania takiego wpisu poprzez złożenie oświadczenia w urzędzie stanu cywilnego od przesłanki nabycia tego nazwiska podczas zwykłego pobytu w tym innym państwie członkowskim, chyba że w prawie krajowym istnieją inne przepisy umożliwiające skuteczne uznanie tego nazwiska.

Podpisy